

МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ У РАМКАХ ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЦІЛЬОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ З ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ У ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Закон України «Про протидію торгівлі людьми» від 20.09.2011 № 3739-VI [2] визначає торгівлю людьми як здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України [3] визнаються злочином.

В рамках проведення контролю за виконанням Заходів на виконання Державної цільової соціальної програми з протидії торгівлі людьми у Тернопільській області протягом 2013 - I половини 2015 р. автором було проведено дослідження напрямів підвищення ефективності заходів із протидії торгівлі людьми (ПТЛ) засобами некомерційного маркетингу, а саме засобами маркетингових комунікацій як цілеспрямованих впливів через систему повідомлень цільовим групам (*уразливим групам населення, які мають ризик постраждати від торгівлі людьми*) з метою зміни їх поведінки задля не потрапляння у ситуацію торгівлі людьми.

Методами збору інформації були наступні:

- письмове опитування у формі запитів на отримання публічної інформації до Міністерства соціальної політики України, Тернопільської обласної державної телерадіокомпанії України, Тернопільської обласної державної адміністрації, Тернопільського обласного центру зайнятості, обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, служби у справах дітей Тернопільської облдержадміністрації, департаменту освіти і науки Тернопільської державної адміністрації, Тернопільської міської ради, департаменту охорони здоров'я Тернопільської обласної державної адміністрації, відділу з протидії торгівлі людьми та злочинами проти моральності УМВС України, департаменту сім'ї, молоді, фізичної культури та спорту Тернопільської обласної державної адміністрації;

- спостереження (моніторинг наповнення веб-сторінок структурних підрозділів органів державної влади);

- вивчення вторинної інформації (наказів, розпоряджень та інших документів, які стосуються теми дослідження і оприлюднені на сайтах органів державної влади).

Аналіз отриманої інформації виявив наступне. Стосовно проведених конференцій, симпозіумів, нарад та семінарів з питань запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми у період 2013 – I половина 2015 року, то в листі Тернопільської обласної державної адміністрації від 03.08.2015 р. № 403-вих. [12] зазначено, що з питань запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми в області було проведено 21 захід. Щодо профілактичних заходів щодо перешкоджання попиту, що призводить до торгівлі людьми виконувались в 2013 - I половині 2015 року ми виявили наступне. Так, у листі служби у справах дітей Тернопільської облдержадміністрації від 03.08.2015 р. № 457/01-02-30 [9] зазначено, що з метою профілактики та перешкоджання попиту, що приводить до торгівлі людьми протягом 2013 - I половини 2015 років працівники служб у справах дітей районних державних адміністрацій, Тернопільської та Чортківської міських рад спільно з суб'єктами профілактичної діяльності в літній період систематично проводять бесіди у дитячих таборах оздоровлення та відпочинку на тематику протидії торгівлі людьми.

У листі департаменту освіти і науки Тернопільської державної адміністрації від 21.07.2015 р. № 03/2926-10 зазначено, що на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня року № 350 "Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року", наказу Міністерства освіти і науки України від 19.07.2012 р. № 827 "Про затвердження плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо запобігання торгівлі людьми на період до 2015 року" в навчальних закладах області протягом 2012 - першої половини 2015 років проведено низку профілактичних інформаційних та освітніх заходів із проблеми протидії торгівлі людьми, а саме:

- бесіди, міні-лекції, зустрічі за круглим столом, диспути, виховні години та години спілкування, батьківські всеобучі, кінолекторії на теми: "Поїздка за кордон: за і проти", "Людина - найвища цінність", "Гуманізм - найважливіша умова мирного співіснування", "Торгівля людьми та пов'язані з нею злочини", "Незнайомі люди. Правила поведінки", "Торгівля людьми у XXI столітті: чи це можливо?", "Причини існування торгівлі людьми - жінками та дівчатами в сучасному світі", "Порушення прав людини: експлуатація та торгівля", "Ні! - рабству XXI століття", "Викрадення дітей і торгівля ними", "Модель безпечної поведінки в разі виїзду за кордон", "Причини поширення торгівлі людьми у світі і в Україні" та ін.;

- у Бережанській обласній комунальній загальноосвітній школі-інтернаті з поглибленим вивченням трудового навчання протягом звітного періоду представниками Тернопільського міського жіночого клубу

"Відродження нації" проведено тренінг з питань протидії торгівлі людьми (реалізація проекту "Інтерактивно - проти торгівлі людьми");

- у загальноосвітніх навчальних закладах області протягом звітного періоду організовано виставку стіннівок на теми: "Як не стати жертвою торгівців людьми?", "Торгівля людьми - порушення прав людини";

- відповідно до завдань семінару, що відбувся 29-30 січня 2015 року в м. Києві за сприяння Міністерства освіти і науки України та Українського фонду "Благополуччя дітей" щодо впровадження програми виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми "Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція", листа-підтримки Міжнародного жіночого правозахисного центру "Ла Страда-Україна" щодо запобігання торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, ліквідації всіх форм дискримінації та насильства у суспільстві, сприяння дотриманню прав людини, Гендерної рівності та захисту прав дітей, наказу департаменту освіти і науки облдержадміністрації від 02.03.2015 р. № 71 організовано тренінгове навчання класних керівників, практичних психологів, соціальних педагогів, керівників методичних об'єднань класних керівників з метою впровадження у закладах освіти програми виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми "Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція". Тренінгове навчання за цією програмою пройшли зазначені вище категорії педагогічних працівників у Зборівському, Підволочиському, Козівському та Тербовлянському районах;

- класними керівниками, практичними психологами, соціальними педагогами, керівниками методичних об'єднань класних керівників, з метою впровадження у закладах освіти області програми виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми "Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція", у лютому-травні 2015 року проведено 131 захід з зазначеної проблеми, у тому числі 44 заходи з профілактики торгівлі людьми, 9 заходів з проблеми запобігання насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми, 17 заходів щодо реалізації правил безпечної поведінки, 26 заходів з проблем організації профілактичної роботи в період конфлікту, 7 заходів щодо особливостей безпечного користування Інтернетом, 23 заходи щодо усвідомлення неповнолітніми своїх прав, 5 заходів з проблеми гендерної культури. Серед нових форм роботи практикувалися настільні комікси та тематичні презентації;

- український фонд "Благополуччя дітей", Міжнародний жіночий правозахисний центр "Ла Страда-Україна" забезпечили 4 райони області відповідною методичною літературою;

- у області сертифікованими тренерами Національної тренерської мережі з цього питання є керівник громадської організації "Права людини", кандидат юридичних наук Гриньків Олександра Олексіївна та методист-

психолог Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (далі - ТОКІППО) Коростіль Марія Петрівна. Повідомляємо також, що ТОКІППО розроблені методичні рекомендації для практичних психологів, соціальних педагогів, вчителів та батьків на тему: "Працевлаштування в Україні: шляхи пошуку роботи, порядок працевлаштування та особливості праці неповнолітніх";

- на курсах підвищення кваліфікації у ТОКІППО для всіх категорій педагогічних працівників, з метою запобігання торгівлі людьми, експлуатації та жорстокого поводження, комерційній, сексуальній експлуатації дітей та безпеки дітей в Інтернеті, читається лекція "Безпека в Інтернеті";

- практичними психологами загальноосвітніх шкіл області протягом звітного періоду проведено уроки-тренінги ("Як поводитись на вулиці з незнайомими людьми?", "Захисти себе сам"), консультації ("Як вберегтися від торгівлі людьми?", "Заробітчани і торгівля людьми", "Безпритульність. Викрадення дітей та торгівля людьми", "Як не стати жертвою злочину?"), тематичні презентації з означеної проблеми;

- навчальні заклади області забезпечені відеофільмом "Станція призначення - Життя" (півгодинний навчальний фільм, що висвітлює проблему торгівлі людьми та її складові частини: методи вербування, транспортування та типові форми експлуатації людей в умовах сучасного рабства);

- у закладах освіти області протягом 2013 року - першій половині 2015 року оформлялися стенди з матеріалами щодо попередження торгівлі людьми, експлуатації та жорстокого поводження, комерційній, сексуальній експлуатації дітей та безпеки дітей в Інтернеті;

- у Тернопільському національному економічному університеті у 2015 році оформлені виставки літератури, документальних та медійних матеріалів "Зміцнення національних механізмів реінтеграції та реабілітації жертв торгівлі людьми в Україні";

Бюджетних коштів для реалізації перелічених заходів з проблеми протидії торгівлі людьми не виділялося.

Відповідно до інформації із листа від Тернопільського обласного центру зайнятості від 21.07.2015 № ОЦ-16/2529/0/15-08-18 [10], Тернопільською обласною службою зайнятості проводилася відповідна превентивна робота щодо попередження потенційних жертв торгівлі людьми про різні форми експлуатації. Так, в усіх базових центрах зайнятості функціонують профінформаційні сектори, обладнані з урахуванням площі, планування та інших умов приміщень. У них містяться інформаційні матеріали, в тому числі щодо:

- запобігання неврегульованій зовнішній трудовій міграції та торгівлі людьми;

- запобігання економічній експлуатації дітей;
- інформування дітей-сиріт та дітей, що залишилися без піклування батьків про їх права у трудовій сфері;
- інформування з питань забезпечення гендерної рівності у трудових відносинах;
- прав і гарантій жінок, які мають дітей віком до шести років, одиноких батьків, які мають дітей віком до чотирнадцяти років або дітей з інвалідністю та ін.

Фахівці базових центрів зайнятості постійно проводять семінари щодо роботи з населенням у контексті попередження нерегульованої трудової міграції, протидії торгівлі людьми і викорінення дитячої праці та з метою підвищення поінформованості громадян, які звертаються за послугами до служби зайнятості. На таких заходах безробітним допомагають оцінити переваги та недоліки роботи за кордоном, інформують про реалії нелегального працевлаштування, вчать визначати причини та наслідки нелегальної трудової міграції та експлуатації дитячої праці, застерігають учасників семінару від шахрайства при працевлаштуванні за кордоном. На жаль, статистичних даних стосовно вказаних превентивних заходів не надано.

З листа департаменту сім'ї, молоді, фізичної культури та спорту Тернопільської обласної державної адміністрації від 22.07.2015 року № 01-06/882 стало відомо, що в області проведені профілактичні заходи з питань протидії торгівлі людьми, а саме: 3 організаційних заходи у 2013 році, по 2 заходи у 2014 та 2015 роках; 2 інформаційних заходи у 2013 році, 3 заходи у 2014 році, 1 захід у 2015 році; по 1 дослідницькому заходу у 2013 та 2015 роках, 2 заходи у 2014 році; по 1 освітньому заходу у 2013 та 2015 роках, 2 заходи у 2014 році. На реалізацію організаційних, дослідницьких, інформаційних, освітніх заходів з питань протидії торгівлі людьми було виділено з обласного бюджету у 2013 - 12 тис.грн., 2014 – 10 тис.грн., 2015 – 5 тис.грн.

На запитання стосовно переліку регіональних чи місцевих інформаційних кампаній або програм, щоб попередити потенційних постраждалих від торгівлі людьми про різні форми експлуатації протягом 2013 - I половини 2015 року, нами отримані наступні відповіді. У листі департаменту освіти і науки Тернопільської державної адміністрації від 21.07.2015 р.№ 03/2926-10 зазначено, що протягом досліджуваного періоду було проведене тренінгове навчання за програмою виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми "Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція" проводилося з класними керівниками, практичними психологами, соціальними педагогами, керівниками методичних об'єднань класних керівників у Зборівському, Підволочиському, Козівському та

Теребовлянському районах області. Було спрямовано на групу ризику - учнів 7-11 класів. За реалізацію заходу відповідали Міністерство освіти і науки України, Український фонд "Благополуччя дітей", Міжнародний жіночий правозахисний центр "Ла Страда-Україна". Результатів оцінки впливу даного заходу не надано. В листі виконавчого комітету Тернопільської міської ради від 30.07.2015 р. № 2710/01-10 зазначено, що на 2013-2015 роки були заплановані наступні заходи:

- тренінгові семінари, для працівників місцевого самоврядування, які займаються здійсненням заходів, спрямованих на попередження протидії торгівлі людьми;
- надання соціальної, правової, психологічної допомоги особам, які отримали статус, постраждалих від торгівлі людьми;
- реабілітація осіб, постраждалих від торгівлі людьми;
- проведення інформаційно-просвітницьких кампаній;
- забезпечення «телефону довіри»;
- співпраця з громадськими об'єднаннями з питань попередження торгівлі людьми.

На жаль, про виконання цих заходів інформації не надано.

З метою попередження торгівлі людьми, спеціалістами Тернопільського міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді проведено наступні заходи:

- при управлінні у справах сім'ї, молодіжної політики і спорту Тернопільської міської ради, рішенням розпорядження міського голови м. Тернополя від 13.06.2012р. №191 діє міська міжвідомча координаційна рада з питань попередження насильства в сім'ї, гендерної рівності та протидії торгівлі людьми;
- спеціалістами ТМЦСССДМ взято участь у круглому столі на тему «Спільними зусиллями влади та громади - проти торгівлі людьми»;
- проведено 2 бесіди інформаційно-профілактичного характеру для учнів Технічного ліцею на тему «Протидія торгівлі людьми».

Профілактичні заходи були проведені, як інформаційні; на реалізацію заходів щодо протидії торгівлі людьми бюджетних коштів виділено не було, оцінка впливу профілактичних заходів не була проведена.

З листа департаменту сім'ї, молоді, фізичної культури та спорту Тернопільської обласної державної адміністрації від 22.07.2015 року № 01-06/882 стало відомо, що з метою проведення інформаційно-просвітницької діяльності у 2013 році для уразливих груп населення, що мають ризик постраждати від торгівлі людьми, в рамках Всеукраїнської акції «16 днів проти насильства» з метою підвищення обізнаності молоді щодо небезпеки торгівлі людьми та відзначення Міжнародного дня скасування рабства 2

грудня 2013 року в області організовано та проведено акцію «За вільний світ без торгівлі людьми».

У II кварталі 2014 року проведено соціологічне опитування серед студентської молоді з метою визначення рівня обізнаності з питань торгівлі людьми на тему: «Безпечне працевлаштування за кордоном». Аналіз опитування засвідчив, що більшості молодим людям відома проблема торгівлі людьми, але вона не пов'язується з нелегальною міграцією. Під час проведення анкетування розповсюджено рекламні матеріали реальних уявлень щодо ризиків нелегальної міграції, надано інформацію щодо послуг, які можна отримати в Центрі консультування мігрантів. У квітні 2014 року за участі студентської та учнівської молоді проведено флеш-моб «Ми – за вільний вибір» у якому прийняло участь 200 осіб. В оздоровчих таборах області проведено з учнями старших класів креативні майстерні «Ми проти торгівлі людьми», в яких взяло участь 120 осіб. За реалізацію заходів з протидії торгівлі людьми відповідали урядові та неурядові організації. Кошти на видання інформаційно-освітніх матеріалів в розрізі окремих видань не виділялися.

У жовтні 2014 року автором було ініційовано дослідження стану соціальної реклами України у період 2013 року, результати якого представлені у [15]. З цією метою були сформовані та надіслані запити відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» до Державного комітету телебачення і радіомовлення України та Міністерства соціальної політики України. Нами отримані відповіді від Міністерства соціальної політики України та 18 установ та організацій, що належать до сфери управління Держкомтелерадіо України і представляють 16 регіонів України: Національна телекомпанія України (НТКУ), Національна радіокомпанія України (НРКУ), регіональні державні телерадіокомпанії, серед яких Волинська ОДТРК, Житомирська ОДТРК, Закарпатська ОДТРК, Івано-Франківська ОДТРК, Київська державна регіональна телерадіокомпанія (КДРТРК), Львівська ОДТРК, Полтавська ОДТРК «Лтава», Рівненська ОДТРК, Тернопільська ОДТРК, Харківська ОДТРК, Херсонська ОДТРК, Хмельницька ОДТРК «Поділля-центр», Черкаська ОДТРК, Чернівецька ОДТРК «Буковина», Новгород-Сіверська РДТРК „Сіверська”, Криворізька РДТРК "Криворіжжя".

Так, в листі Тернопільської ОДТРК № 01-14/174 від 03.10. 2014 р. вказано, що протягом 2013 року в ефірі Тернопільської обласної державної телерадіокомпанії була розміщена така соціальна реклама:

1. Ролик «Експлуатація дітей поруч. Ти можеш її зупинити» з 26.08.2013 по 31.10.2013, тривалість ролика 30 с., 5 повторів на добу;
2. Ролик «Торгівля людьми. Розпізнай небезпеку вчасно», з 26.08.2013 по 31.08.2013, тривалість 47 с., 5 повторів на добу.

Відповідно до ст. 12 Закону України «Про рекламу» засоби масової інформації - розповсюджувачі реклами, діяльність яких повністю або частково фінансується з державного або місцевих бюджетів, зобов'язані розміщувати соціальну рекламу державних органів та органів місцевого самоврядування, громадських організацій безкоштовно в обсязі не менше 5 відсотків ефірного часу, друкованої площі, відведених для реклами. З інформації, отриманої з 16-ти досліджуваних регіонів, можна зробити наступні висновки. У досліджуваних регіонах України протягом 2013 року поширювалась соціальна реклама (обсягом 2933,6 год.) за такими напрямками (рис. 1): освітньо-культурний, охорона здоров'я, правозахисний, безпека життя, цифрове телебачення, військово-патріотичний напрям, благодійність.

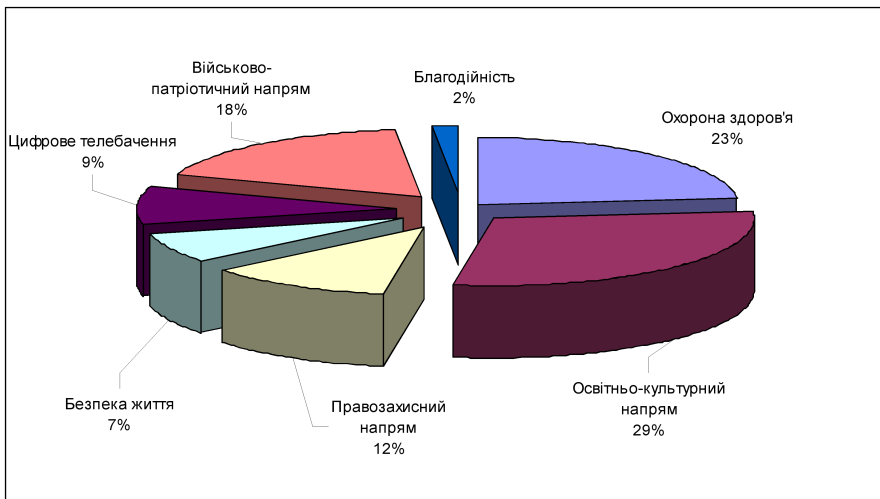

Рис. 1. Структура обсягу соціальної реклами в розрізі тематичних напрямків¹ [15]

Четверте місце за обсягом теле- та радіомовлення зайняла соціальна реклама **правозахисного спрямування** (349,0 год., 11,9 % від загального обсягу соціальної реклами). Транслювались інформаційно-роз'яснювальні ролики, які спрямовані:

- інформування про впровадження нової системи державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та необхідність, про право на правову допомогу за рахунок держави особам, що зазнали кримінального

¹ Побудовано на основі листів-відповідей від 18 установ та організацій, що належать до сфери управління Держкомтелерадіо України, надісланих автору протягом жовтня 2014 р. []

переслідування (ролики «Користуйся своїм правом на захист»), про державну програму здешевлення вартості іпотечних кредитів;

- популяризація свідомого ставлення до сплати податків та подання річної податкової декларації про майновий стан і отримані доходи, своєчасної оплати спожитих житлово-комунальних послуг;

- соціальна реклама, спрямована на формування позитивного іміджу працівників міліції (ролик «Ризик заради безпеки»);

- на інформування населення про безпеку трудової експлуатації, сексуального насильства та торгівлі людьми (ролики «Експлуатація дітей поруч. Ти можеш зупинити», «Торгівля людьми. Розпізнай небезпеку вчасно»), запобігання расизму і ксенофобії та поширення культурного розмаїття в українському суспільстві;

- про дотримання правил безпеки дорожнього руху;

- популяризацію працевлаштування інвалідів;

- популяризація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

В листі-відповіді Міністерства соціальної політики України № 736/04/67-14 від 21.10.2014 р. [8] зазначено: «Виготовлення для різних категорій населення просвітницьких матеріалів, соціальної реклами передбачається Державною програмою забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 року, Державною цільовою соціальною програмою протидії торгівлі людьми на період до 2015 року, Державною цільовою соціальною програмою підтримки сім'ї до 2016 року. Виготовлення соціальної реклами може здійснюватись за рахунок державного, місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

Мінсоцполітики у 2013 році здійснено підготовчу роботу щодо проведення в Україні інформаційних кампаній з метою підвищення рівня обізнаності населення щодо сучасних проявів торгівлі людьми, а також способів і методів, які використовуються торговцями людьми. Міністерством було розроблено макет соціальної реклами з протидії торгівлі людьми для друку плакатів та буклетів (13,6 тис. грн.), який буде використано у 2014-2015 роках. Також за ініціативи Міністерства соціальної політики Державним комітетом телебачення і радіомовлення України у серпні - вересні 2013 р. на національному телебаченні було розміщено 3 відео-ролики соціального спрямування за темами: „Експлуатація дітей поруч. Ти можеш її зупинити!” (хронометраж 41 сек.), „Торгівля людьми. Розпізнай небезпеку вчасно!” (хронометраж 43 сек. та 48 сек.).

Мінсоцполітики взято активну участь у роботі з підготовки інформаційно - просвітницької кампанії MTV EXIT (виготовлення відео-ролика з попередження торгівлі людьми „Життя на продаж” за підтримки

фундації MTV EXIT). 01 грудня 2013 р. фільм вийшов в ефір телеканалу „5 канал” і на даний час є загальнодоступним у мережі Internet.

У співпраці з Генеральним Директоратом з прав людини і правовим питанням Ради Європи Міністерством розпочато розповсюдження брошур „Ты не продаєшься. Торговля людьми” в регіони України, загальний наклад 1890 прим. (по 70 прим. на кожен регіон).

Мінсоцполітики у співпраці з Координатором проектів ОБСЄ в Україні з метою попередження торгівлі людьми розроблено інформаційні наліпки „Мої правила безпеки” щодо попередження торгівлі людьми, які були поширені на всі області України для розміщення на вокзалах, автостанціях, зупинках громадського транспорту, адміністративних установах та інших місцях масового скупчення людей.

Крім того, з метою пропаганди та активізації національного усинювання, підтримки і посилення суспільної значущості усинювання в забезпеченні права кожної дитини на виховання в сім’ї, посилення уваги громадськості до питань захисту прав та інтересів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на замовлення Мінсоцполітики у вересні 2013 року виготовлено соціальний ролик «Чекаю на маму». Зазначений ролик транслювався в ефірі державних телерадіокомпаній та 28-ми регіональних телерадіокомпаній у період з 28 вересня по 28 жовтня 2013 року. Згідно кошторису, сума витрат на даний ролик склала 60,0 тис. гривень».

Таким чином, аналіз виконання заходів на виконання „Державної цільової програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року” в Тернопільській області (згідно Розпорядження голови обласної державної адміністрації 14.06.2013 № 253-од) виявив наступне:

1. З отриманої інформації можна зробити наступні висновки, що протягом 2013-2015 рр. проводилась різнопланова інформаційна робота з метою попередження потенційних жертв торгівлі людьми про різні форми експлуатації:

– службою у справах дітей (бесіди у дитячих таборах оздоровлення та відпочинку на тематику протидії торгівлі людьми);

– у системі освіти (бесіди, міні-лекції, зустрічі за круглим столом, диспути, виховні години та години спілкування, батьківські всеобучі, кінолекторії, тренінг з питань протидії торгівлі людьми (спільно із громадською організацією «Відродження нації»), виставка стіннівок, настільні комікси та тематичні презентації, уроки-тренінги, консультації, стенди, виставка);

– службами зайнятості населення (профінформаційні сектори з інформацією з питань ПТЛ, семінари);

– центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (в трьох районах області проводилися «гарячі лінії» з питань протидії торгівлі людьми, низка інформаційно-просвітницьких та соціально-правових послуг соціально-вразливим категоріям населення, в т.ч. проводилися групові заходи в навчальних закладах та місцевих центрах зайнятості населення, розповсюдження плакатів);

2. Основними цільовими аудиторіями проведених інформаційних заходів були учні, студенти та безробітні. Вибір цільових груп та методології превентивної роботи не ґрунтувався на попередніх дослідженнях;

3. Інформаційні матеріали, що розповсюджувалися серед учасників та використовувалися в рамках інформаційних заходів, в основному, були укладені, надруковані та розповсюджені за рахунок міжнародних донорів. Про інформаційні матеріали, виготовлені на замовлення Мінсоцполітики, в листах не згадувалось;

4. У відповідях окремих структурних підрозділів надано інформацію щодо заходів, проведених спільно із громадськими організаціями за кошти міжнародних донорів, тобто, за реалізацію заходів з протидії торгівлі людьми відповідали урядові та неурядові організації;

5. Дослідження кращої практики, методів і стратегій не відбувалось;

6. Заходи щодо підвищення усвідомлення відповідальності і важливої ролі засобів масової інформації та громадянського суспільства у визначенні попиту як однієї з корінних причин торгівлі людьми не здійснювались;

7. Активно здійснювались превентивні заходи, що включали освітні програми для хлопців і дівчат під час перебування у школі, які підкреслюють неприпустимість дискримінації на основі статевої приналежності і її жахливих наслідків, важливість статевої рівності, а також честі і гідності кожної людини;

8. Структурними підрозділами органів державної влади Тернопільської області протягом 2013 - I половини 2015 рр. здійснювались різноманітні заходи з підготовки працівників організацій та установ, що здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми і захисті осіб, які постраждали від торгівлі людьми. Переважно навчання відбувались у формі навчальних семінарів для представників відділів районних державних адміністрацій, державних установ, до повноважень яких належать ПТЛ, тренінгів, курсів підвищення кваліфікації у центрі перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування за навчальним модулем із 26 годин;

– на жаль, у звіті Тернопільської ОДА для Мінсоцполітики України стосовно виконання Державної цільової соціальної програми з протидії торгівлі людьми відсутня інформація про проведення заходів у 2014 році стосовно пункту «Налагодити проведення за участю дітей, учнівської та

студентської молоді, їх батьків профілактичних та просвітницьких заходів щодо протидії торгівлі людьми», хоча у листах-відповідях на запит ТМЖК «Відродження нації» такі заходи згадувались. Очевидно, такі заходи були проведені у співпраці із партнерами-громадськими організаціями;

– у листах-відповідях також відсутня інформація про заходи стосовно пункту «Організувати проведення роз'яснювальної роботи з дітьми працівників-мігрантів, дітьми-сиротами та іншими категоріями дітей, які потребують соціального захисту, особами, що є їх батьками чи опікунами, особами, залученими до найгірших форм праці, безробітними, особами, що мають намір працевлаштуватися за кордоном». Зазначено, що центрами зайнятості та ЦСССДМ охоплені безробітні особи та багатодітні родини, але інші уразливі групи – ні;

– у листах-відповідях також відсутня інформація стосовно завдання «Здійснювати контроль за дотриманням суб'єктами підприємницької діяльності законодавства у сфері модельного, туристичного та розважального бізнесу, а також посередництва у працевлаштуванні за кордоном, порушення якого створює умови для торгівлі людьми»;

9. Державне фінансування заходів, пов'язаних із ПТЛ, було спрямоване:

– на діяльність міжвідомчої координаційної ради з питань попередження насильства в сім'ї, гендерної рівності та протидії торгівлі людьми було виділено (на рівні області) у 2013 р. – 2 500 грн., 2014 р. - 2200 грн., 2015 р. - 2400 грн.;

– на навчання державних службовців (26 навчальних годин на рік), за рахунок коштів обласного бюджету у 2013 р. - 5 тис. грн., 2014 р. - 8 тис. грн., 2015 р. – 3 тис. грн. та з інших джерел у 2013 році – 9 тис. грн., 2014 р. – 7 тис. грн., 2015 р. - 2 тис. грн.;

– на реалізацію організаційних, дослідницьких, інформаційних, освітніх заходів з питань протидії торгівлі людьми було виділено з обласного бюджету у 2013 р. - 12 тис.грн., 2014 р. – 10 тис.грн., 2015 р. – 5 тис.грн.;

– на замовлення Мінсоцполітики було розроблено макет соціальної реклами з протидії торгівлі людьми для друку плакатів та буклетів (13,6 тис. грн.);

– на замовлення Мінсоцполітики у вересні 2013 року виготовлено соціальний ролик «Чекаю на маму». Зазначений ролик транслювався в ефірі державних телерадіокомпаній та 28-ми регіональних телерадіокомпаній протягом 1 місяця 2013 року. Згідно кошторису, сума витрат на даний ролик склала 60,0 тис. гривень;

10. Виконання інформаційно-роз'яснювальної та просвітницької роботи у сфері трудової міграції утруднено, оскільки, згідно інформації із запиті,

відсутні матеріали, які могли б поширюватись фахівцями із соціальної роботи у населених пунктах області;

11. Оцінка впливу заходів не проводилась жодним структурним підрозділом органів державної влади;

12. На сайтах органів державної влади особі, яка шукає інформацію щодо ПТЛ, її важко знайти, на окремих сайтах її немає взагалі;

13. Аналіз соціальної реклами в розрізі тематичних напрямів виявив, що структура обсягу соціальної реклами мало кореспондує визначеним пріоритетам розвитку українського суспільства і визначені на національному та міжнародному рівнях пріоритети не завжди враховані у соціальній рекламі. Зокрема, питання ПТЛ практично не висвітлене, хоча соціальна реклама – доступний та дешевий інструмент комунікації із населенням, в тому числі з уразливими групами населення;

14. Соціальна реклама стосовно ПТЛ по Тернопільському телебаченні та радіо, які знаходяться в підпорядкуванні Держкомтелерадіо України, трансливалась протягом 2013 року у період з 26.08.2013 по 31.10.2013 р. (проте керівництво Тернопільської ОДТРК в листі зазначило, що записів, які б підтвердили дійсність транслювання рекламних матеріалів на час подання запиту не мають):

– ролик «Експлуатація дітей поруч. Ти можеш її зупинити» з 26.08.2013 по 31.10.2013, тривалість ролика 30 с., 5 повторів на добу;

– ролик «Торгівля людьми. Розпізнай небезпеку вчасно», з 26.08.2013 по 31.08.2013, тривалість 47 с., 5 повторів на добу;

15. За ініціативи та підтримки Міністерства соціальної політики України були здійснені такі інформаційні заходи в рамках соціальної реклами:

– разом з Державним комітетом телебачення і радіомовлення України у серпні - вересні 2013 р. на національному телебаченні було розміщено 3 відео-ролики за темами: „Експлуатація дітей поруч. Ти можеш її зупинити!” (хронометраж 41 сек.), „Торгівля людьми. Розпізнай небезпеку вчасно!” (хронометраж 43 сек. та 48 сек.);

– разом з MTV EXIT - виготовлення відео-ролика з попередження торгівлі людьми „Життя на продаж” за підтримки фундації MTV EXIT;

– у співпраці з Генеральним Директоратом з прав людини і правовим питанням Ради Європи Міністерством розпочато розповсюдження брошур „Ты не продаєшься. Торговля людьми” в регіони України, загальний наклад 1890 примірників (по 70 примірників на кожен регіон);

– у співпраці з Координатором проектів ОБСЄ в Україні розроблено інформаційні наліпки „Мої правила безпеки” щодо попередження торгівлі людьми, які були поширені на всі області України для розміщення на

вокзалах, автостанціях, зупинках громадського транспорту, адміністративних установах та інших місцях масового скупчення людей;

– на замовлення Мінсоцполітики у вересні 2013 року виготовлено соціальний ролик «Чекаю на маму», який транслювався в ефірі державних телерадіокомпаній та 28-ми регіональних телерадіокомпаній у період з 28 вересня по 28 жовтня 2013 року.

На жаль, жоден структурний підрозділ Тернопільської ОДА не зазначив про використання протягом досліджуваного періоду згаданих Мінсоцполітики друкованих чи відеоматеріалів.

Список використаних джерел.

1. Державна цільова соціальна програма протидії торгівлі людьми на період до 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/350-2012-п>.
2. Закон України «Про протидію торгівлі людьми» № 3739-VI від 20.09.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. - № 19-20. - ст. 173.
3. Кримінально-процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13. - ст. 88.
4. Лист виконавчого комітету Тернопільської міської ради № 2710/01-10 від 30.07.2015 р.
5. Лист департаменту освіти і науки Тернопільської державної адміністрації № 03/2926-10 від 21.07.2015 р.
6. Лист департаменту охорони здоров'я Тернопільської обласної державної адміністрації № 0117-435-3п/15-575/30236 від 21.07.2015 року
7. Лист департаменту сім'ї, молоді, фізичної культури та спорту Тернопільської обласної державної адміністрації № 01-06/882 від 22.07.2015 року.
8. Лист Міністерства соціальної політики України № 736/04/67-14 від 21.10.2014 р.
9. Лист служби у справах дітей Тернопільської облдержадміністрації від 03.08.2015 р. № 457/01-02-30.
10. Лист Тернопільського обласного центру зайнятості № ОЦ-16/2529/0/15-08-18 від 21.07.2015 р.
11. Лист Тернопільського обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді № 343 від 23.07.2015 р.
12. Лист Тернопільської обласної державної адміністрації № 403-вих. від 03.08.2015 р.
13. Лист Тернопільської ОДТРК № 01-14/174 від 03.10. 2014 р.
14. Розпорядження голови обласної державної адміністрації від 14 червня 2013 року № 253-од «Про затвердження заходів на виконання «Державної цільової програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року»» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.oda.te.gov.ua/main/ua/catalog/item/26754.htm?lightWords=людьми>.
15. Borysova, T. Monitoring of public service advertising in current TV and radiospace of Ukraine / Borysova Tetiana // Regional Innovations. – 2015. - №1. – С. 39 - 43.